eroii diferitelor categorii de balade, o mare deosebire. Putem, de exemplu, compara cu bîlinele numai acele balade populare romînești ai căror eroi sînt înzestrați cu o forță neobișnuită, cu care nu toți haiducii sînt înzestrați (ei apropiindu-se foarte mult de oamenii obișnuiți). S-a încetățenit la noi să socotim « voinici » pe Toma Alimoș, pe Gruia, Corbea etc., pentru că acești eroi, de cele mai multe ori, depășesc forța omenească, iar cadrul în care acționează cuprinde și elemente de basm, elemente fantastice (calul năzdrăvan ce sare peste ziduri înalte, corbul care vorbește etc.). Dacă acesta este criteriul, atunci și haiducul Codreanu este « voinic », care fiind rănit într-o luptă neegală cu potera își scoate din răni gloanțele dușmane, își încarcă cu ele arma și continuă lupta *(Codreanu)* [29], sau haiducul Stanciu al Bratului, care sprijină cu gura gloanțele, le strînge în palmă și le aruncă din nou în tabăra dușmană *(Stanciu al Bratului)* [30].

Deosebirea între voinici și haiduci nu constă numai în forța neobișnuită a primilor, sau în prezența elementului fantastic. Deosebirea constă în gradul de legătură cu faptele istorice reale și, mai ales, în maniera de luptă. În baladele haiducești elementul realist e mult mai puternic, iar, eroii pot fi (nu întotdeauna bineînțeles) identificați istoricește [31]. La început eroii baladelor populare romînești n-au avut nici un element haiducesc; cu timpul însă, pe măsură ce haiducia a devenit un fenomen tot mai frecvent la romîni [32], multor voinici li s-au atribuit de către poeții anonimi însușiri haiducești, pierzînd totodată și caracterul lor oarecum legendar.

Lupta eroilor baladelor populare romînești împotriva turcilor are un caracter oarecum spontan; voinicii luptă împotriva turcilor, fără să se simtă însă «obligați» față de țară sau voievod. Faptele lor de vitejie nu sînt legate de lupta organizată sub conducerea voievodului împotriva turcilor. Acest caracter spontan se poate explica numai prin maniera de luptă a haiducilor. Haiducii aveau în fața lor doi dușmani: turcii, care îngenunchiaseră țara, și boierii (iar cîteodată chiar voievodul), care-i socoteau tîlhari de drumul mare. În afară de aceasta, din al doilea deceniu al sec. al XVIII-lea începe perioada domniei Fanarioților, cînd țara este la discreția turcilor. În lupta lor, haiducii au devenit singurii apărători ai poporului și împotriva turcilor și împotriva boierilor sau voievodului care jefuiau țara fără milă.

Iată de ce în majoritatea baladelor populare romînești haiducii și voinicii nu vor lupta alături de domnitor și boieri împotriva turcilor, în timp ce în bîline, cu excepția unor mici « neînțelegeri », nu vor exista contradicții fundamentale între bogatîri și cneaz, toți bogatîrii aflîndu-se la curtea lui Vladimir. Acest lucru nu înseamnă că Vladimir a fost cneazul ideal. Poporul rus negăsind printre contemporani pe adevărații apărători ai Rusiei, a idealizat trecutul, l-a idealizat și pe cneaz, imprimîndu-i acele trăsături ce corespundeau concepției sale despre adevăratul conducător [33].

---

[29] Vasile Alecsandri, *Poesii populare ale Romînilor*, București, 1866, p. 88.

[30] *Antologie de literatura populară*, vol. I, Editura Academiei R.P.R. 1954, p. 479.

[31] Vezi I. Const. Chițimia, *Poezia populară narativă. Balada*, în « Studii și cercetări de istorie literară și folclor », VI, (1957) p. 613.

[32] Începînd din secolul al XVII-lea pînă spre sfîrșitul secolului al XIX-lea, haiducia constituie una dintre formele de luptă cele mai răspîndite; mulți țărani, nemaiputînd îndura jugul greu al exploatării moșierești, luau calea codrului. (Vezi și C. I. Gulian, *Sensul vieții în folclorul romînesc*, ESPLA, pp. 128—139).

[33] Vezi N. A. Dobroliubov, *О степени участия народности в развитии русской литературы*, în *Избранные сочинения*, Moscova, 1947.